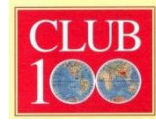




NAGORNO – KARABAKH



- skildring av klubbresan i maj 2023

Våren 2023 fick Club100 en exklusiv möjlighet att besöka det svårtillgängliga området Nagorno-Karabakh (egentligen en rysk term som betyder "det bergiga Karabakh"), som är ett sedan länge omstritt område i Kaukasus. Konfliktens ena kontrahent, Azerbajdzjan, kallar det Garabagh, och den andra kontrahenten, Armenien, kallar området Artsakh.



På sovjettiden gjorde man en, ibland ganska godtycklig, indelning i olika provinser och administrativa regioner, vilket medförde att det aktuella området hamnade i azeriska SSR men med en betydande etniskt armenisk befolkning. Under lång tid rådde det spänningar mellan de olika folkgrupperna och på 1990-talet anföll Armenien området och tog kontroll över detsamma samt över avsevärda intilliggande delar av Azerbajdzjan som en "buffertzonen". För några år sedan gick Azerbajdzjan till motattack och återtog all mark utom ett litet område kring huvudorten, som armenierna kallar Stepanakert och azerierna Khankhendi. Ryssland agerade medlare och skickade en "fredsbevarande" styrka som skulle hålla den några kilometer breda så kallade "Lachinkorridoren" öppen för trafik mellan moderlandet Armenien och den armeniska folkspillran kring Stepanakert. Ryssarna har skött detta minst sagt lite halvhjärtat, i synnerhet sedan de blev upptagna av sitt anfallskrig mot Ukraina. Enligt FN är Nagorno-Karabakh azeriskt territorium och faktum är att inget av FN:s medlemsländer, inte ens Armenien, erkänner området som armeniskt. Icke desto mindre består konflikten, långvarig och svårlöst, med mänskliga offer och materiell förstörelse på bägge sidor.

Jag kommer i denna skildring fokusera på vår klubbresa, men i slutet återfinns två länkar för den som vill veta lite mer om bakgrunden. Det finns dessutom stora mängder artiklar och böcker publicerade, för den som vill veta ännu mer.

Nagorno-Karabakh är sedan länge ett stängt område och man behöver specialtillstånd för besök. Inte ens internflyktingarna, som ofta har kvar hus och egendom i området, får åka dit eftersom det fortfarande blossar upp strider mellan parterna och stora områden ännu inte är minröjda. Club100 hade dock så goda kontakter att tillstånd kunde ordnas och vi fick därmed en exklusiv möjlighet att avlägga ett besök i området. Att vi leddes av Azerbajdzjans mest bereste person, gjorde inte saken sämre. Några av oss i hundraklubben hade för övrigt rest med honom tidigare.

Först blev det emellertid en specialutflykt till **Neft Daslari** (Oil Rocks), som är ett system av sammanlänkade olje- och gasplattformar, med bostadshus, vägar och annat, beläget någon mil ut i Kaspiska havet från Baku. Anläggningen började byggas redan på 1940-talet, då i sovjetisk regi. Den har sedan dess expanderat till vad vi ser idag. Närmare tvåtusen personer arbetar skiftvis på plattformarna idag. Endast dessa arbetare och vissa myndighetspersoner har tillstånd beträda området. Vi var, förutom en mindre grupp häromåret, den första gruppen "turister" som hedrades med äran att se denna mycket speciella plats. Vårt besök sammanföll av en slump med den sedan länge avlidne förre presidentens, Heydar Alijev, imaginära hundraårsdag, vilket gjorde att det var lite extra högtidligheter på programmet. På kvällen hölls välkomstmiddag med traditionell mat på en restaurang i **Baku** till vilken även de i gruppen som anlät under dagen anslutit.



Neft Daslari – Oil Rocks

Nästa morgon lämnade vår grupp på över 30 personer Baku redan kl 04.00 i en karavan på dryga dussin 4WD-bilar och klubbresan var därmed igång. Vi inledde med att besöka den nybyggda flygplatsen i **Fuzuli** där vi fick förfriskningar. Därefter förevisades den intilliggande och sönderskjutna staden med samma namn, det som nu var kvar av den. Vi fortsatte till **Azykh-grottan** och fick där röra på påkarna lite uppför en sluttning och sedan in i den svala grottan med sina fladdermöss.

Därefter var det meningen att vi skulle besöka staden Shusha och bulbul-festivalen tillägnad blomman med samma namn som har stor symbolisk betydelse. Slaget om Shusha var ett av de hårdaste i det senaste kriget och segern för den azeriska sidan en av de mer dyrköpta. Tyvärr inträffade ett jordskred som blockerade tillfartsvägen, varför vi fick stryka den programpunkten. Istället fick vi besöka en minröjargrupp som berättade för oss om sitt svåra och farliga arbete. En av oss fick till och med (under handledning och på distans) desarmera en mina.

Vi kom sedan efter en bra bits körning till **Agdam**, ännu en stad som skadats svårt av stridigheterna. Vi såg den sönderskjutna moskén med flera förstörda byggnader, besökte kyrkogården där många av krigets offer låg begravda. Den en gång kanske vackraste byggnaden i Agdam, brödmuseéet, var också den i princip sönderskjuten, även om delar av fasadens vackra mosaik ändå kvarstod intakt.



Agdam

Vi gick till nattvila på ett hotell vid foten av bergen i Nagorno-Karabakhs västra delar. Efter en god middag somnade de flesta, om inte alla, som stockar efter en lång dag maxad med upplevelser.

Nästa dag fick vi "sovmorgon" och lämnade först kl 05.00. Om gårdagens fokus varit på krigets fasor så präglades den andra dagen mer av ett naturfokus med berg, högplatåer, snö och varma källor. Dagens högsta punkt passerades vid **Ömer-passet** på 3 280 m ö h. Uppe på platåerna såg för det övrigt stundtals ut som i svenska fjällen.

Vi arbetade oss ner på lägre höjder och stannade i staden **Lachin** där vi fick se lite av återuppbyggnaden. Parallellt med minröjningen och säkrandet av territoriet bygger man upp såväl infrastruktur (såsom vägar, broar och flygplatser) som bostadshus vilka förstörts under striderna eller sprängts i samband med att de armeniska styrkornas reträtt. Vi fick också se en skymt av **Lachinkorridoren** där den azeriska, ryska och armeniska flaggan vajade några stenkast från varandra.

Efter ytterligare någon programpunkt slog vi läger i **Zengilan** på en arméförläggning där vi åt middag i stora tält, umgicks vid en lägereld och sedan kamperade i soldatbaracker. Hotell fanns nämligen inte i denna avlägsna landsända.

Den tredje och sista dagen besökte vi "**Smart Village**" som var en modell för framtidens samhälle och senare den antika **Khodafaarinbron** som överbryggar gränsfloden mot Iran.

Sedan vidtog en lång transportsträcka tillbaka till Baku där dagen avslutades på samma restaurang där vi avnjutit välkomstmiddagen. Vi bodde för övrigt i Baku på ett riktigt trevligt hotell och fortsatte kvällen i dess mysiga baravdelning, några av oss långt in på småtimmarna.



Uppe i bergen, högt ovan molnen



Khodafaarinbron

Inte nog med att denna resa ståtate med deltagarrekor för klubbresor, den blev också klubbens första med såväl en *pre-trip* som en *post-trip*. Som redan nämnts togs de tidigt anlända med till Oil Rocks dagen före klubbresans början. Dagen efter klubbresans slut åkte dessutom fem personer på en tvådagars visit till den azeriska exklaven **Nakchevan** som ligger mellan Armenien och Iran.



Nakchevan - med Noaks mausoleum, krigaren Babak, ett vackert torg och Alinja – "Machu Picchu"

Länkar - fördjupning:

<https://www.ui.se/landguiden/konflikter/nagorno-karabach/fordjupning>

<https://foreignpolicy.com/2023/05/12/peace-armenia-azerbaijan-russia-nagorno-karabakh/>

Berättat av: **Bengt Hildebrand**